

DHO - Første Verdenskrig som skyttegravskrig

Lærere:

Resume

Undersøgelsen graver dybere ned i forholdene under 1. verdenskrig i 1914-1918. Denne undersøgelse viser, at der var hårde vilkår i skyttegravene, og at soldaterne havde mange udfordringer med forplejningen. Derudover forklarer undersøgelsen at 1. verdenskrig endte i en skyttegravskrig, fordi Vestfronten gik i stå¹. I undersøgelsen bliver to soldaterbreve også analyseret og derefter sammenlignet. Den første kilde vi undersøger, er et uddrag fra Thomas Dinesens dagbog "No Man's Land." Den anden kilde er et uddrag fra Harald Nielsens "Sønderjyske Soldaterbreve." Ud fra vores analyse kan man altså se, at det er to vidt forskellige syn på krigen, og at de har fokus på forskellige ting i deres beretninger. Til sidst i undersøgelsen fremkommer en diskussion af den psykiske lidelse grænatchok, som mange soldater blev ramt af efter at have været ved fronten.

Indholdsfortegnelse

Resume	2
Indledning	3
Problemformulering:	3
Redegørelse af 1. verdenskrig som en skyttegravskrig	4
Forplejningen og livet ved fronten	4
Thomas Dinesen: "No Man's Land"	5
Uddrag fra Harald Nielsens: "Sønderjyske Soldaterbreve."	7
Hvordan ser soldaterne hver især på krigen?	10
Hvilke konsekvenser har krigen haft for soldaterne?	11
Konklusion	12

¹ natmus.dk, Første Verdenskrig – "Den Store Krig"

Indledning

Første verdenskrig startede i sommeren 1914² på grund af en masse spændinger mellem stormagterne.³ Krigen blev hurtigt til en skyttegravskrig, som ingen havde forudset. Når soldaterne forlod deres skyttegrave, blev de mødt af dræbende våben som man ikke havde set før. Derfor endte krigen op i et stort blodbad, og overlevelseschancerne var små. Soldaterne skulle også leve med hårde psykiske lidelser efter krigen, som man ikke havde set før, og her vil vi undersøge den psykiske lidelse granatbomst nærmere til slut i vores opgave.

Der var mange hårde vilkår i skyttegravene i og med, at det var et miljø præget af snavs, kulde, fugt, stank og konstant frygt⁴, men hvordan var forplejningen egentlig i skyttegravene?

I vores opgave har vi kigget på to forskellige soldater, nemlig Thomas Dinesen og den sønderjyske C.J. Thomas Dinesen har skrevet en dagbog omkring hans tanker og følelser, hvorimod C.J. forklarer mere omkring forholdene i hans soldaterbrev til hans søster. Disse to soldater undersøger vi nærmere i vores opgave, da de har to vidt forskellige syn på krigen og det at være soldat.

Problemformulering:

Redegør i korte træk for karakteristika ved 1. verdenskrigs skyttegravskrig samt, hvordan soldaterne levede i disse skyttegrave.

Undersøg hvordan soldaterne oplevede livet ved fronten og deres forhold til kammerater, officerer og fjenden. Der ønskes endvidere en analyse af en soldats beretning fra livet ved fronten. Det kan være brev, digt, dagbog mv.

Diskuter til sidst i korte træk, hvilke konsekvenser 1. verdenskrig fik for enten kunsten og kulturen eller for den enkelte soldat.

² natmus.dk, Første Verdenskrig – ”Den Store Krig”

³ Bryld, C-J: Verden efter 1914, Systime, 3. udgave, 2014, side 31

⁴ Bryld, C-J: Verden efter 1914, Systime, 3. udgave, 2014, side 43

Redegørelse af 1. verdenskrig som en skyttegravskrig

Første verdenskrig var et kæmpe chok for mange europæere, og en del af baggrunden for krigen var nationalismen og nationale spændinger. Nogle af spændingerne var interne, og stormagterne var gode til at provokere hinanden fx byggede Tyskland en stor krigsflåde, som Storbritannien opfattede som en trussel. Mellem stormagterne var det primært modstridende interesser, der gjorde sig gældende, og hver enkelt stormagt lavede alliancer, for at stå så stærkt som muligt.⁵

Den 28. juni 1914 blev en kædereaktion sat i gang. Udløseren var mordet på den østrig-ungarske tronfølger Franz Ferdinand og hans hustru. Det var en ung serbisk bosnier ved navn Gavrilo Princip der affyret skuddene.⁶ Dette mord startede 1. verdenskrig: Tripelalliancen mod Ententen.

Tripelalliancen bestod af Tyskland og Østrig-Ungarn, der havde sluttet forbund i 1879. Italien sluttede sig til dem i 1882, fordi Frankrig havde taget Tunis fra Italien. Ententen bestod af Frankrig og Rusland, som indgik et militært forbund i 1894, for så havde Frankrig større sikkerhed overfor Tyskland. I 1904 slog Storbritannien sig til Ententen, på grund af en overenskomst med Frankrig.⁷

Tyskland planlagde at slå først og erobre Paris med Schlieffen-planen. Deres plan var at angribe Frankrig ved at gå igennem neutrale Belgien. Planen gik ikke som forventet, fordi franskmændene standsede dem. Derfor blev krigen stillestående og endte dermed som en udmattelseskrig. Man begyndte at grave sig ned i skyttegrave, blandt andet på grund af den nye revolution af farlige våben, som man aldrig havde set før.⁸

Forplejningen og livet ved fronten

Soldaterne, som deltog i krigen, blev opdelt efter arbejdsopgaver, som de ikke selv havde valgt. I denne gruppe opstod der uformelle grupper blandt soldaterne. Disse grupper bestod ofte af soldaternes bedste kammerater. De havde været gennem de samme problemer, havde samme behov og fik de samme erfaringer. Af denne grund knyttede soldaterne et rigtig tæt bånd til hinanden, og man kunne betragte dem som familie. Da der ikke var nogen kvinder til stede, skulle soldaterne udover de militære opgaver også lære at udføre huslige opgaver.⁹ En normal dag i skyttegraven

⁵ Bryld, C-J: Verden efter 1914, Systime, 3. udgave, 2014, side 31

⁶ Bryld, C-J: Verden efter 1914, Systime, 3. udgave, 2014, side 34

⁷ Bryld, C-J: Verden efter 1914, Systime, 3. udgave, 2014, side 32

⁸ Bryld, C-J: Verden efter 1914, Systime, 3. udgave, 2014, side 40.

⁹ Thomassen, Birgitte: 1. verdenskrig, Frydenlund, 1. udgave, 2013, side 150

bestod af inspektion af tropper og gravenes tilstand, derefter morgenmad efterfulgt af de forskellige arbejdsopgaver. Arbejdsopgaverne kunne f.eks. være indledelse af vagtskifte, at blive sendt efter rationer og at vedligeholde skyttegravene.¹⁰ Når man hentede mad og drikke forgik det for det meste om natten: *"Det var en drøj tur i nattens mørke. Granathuller og mange andre forhindringer var skyld i, at vi af og til faldt, og så raslede det jo lidt mere end godt var, når vi tabte kogegrejerne, og vi måtte lede i mørket for at få samling på dem igen."* Dette skriver en tysk soldat om forplejningen.¹¹ Derudover skal soldaterne også ud at sætte pigtråde i stand om natten, og forbedre løbegrave og forbindelsesgrave. Udover alle de fysiske hårde opgaver beskriver den tyske soldat opholdet i skyttegravene som en muldvarpetilværelse i og med, at der er klamt og fugtigt.

"I vor forplejning var indbefattet 1/10 liter snaps hver anden dag, som skulle desinficere maven mod bakterieangreb fra mad og klima." Dette mente soldaterne ville hjælpe mod sygdomme og bakterier som tyfus, malaria, kolera og dysenteribaciller.¹²

Lus var også et kæmpe problem og soldaterne prøvede at bekæmpe dem ved at køre et tændt stearinlys langs sømmen i deres tøj. De blev forhindret i at sove og kløede sig til blods, hvilket gjorde, at de risikerede sår og bylder. Lus kunne også føre til "skyttegravs feber", som gav kraftige smerter i benet og høj feber i omkring en uge.¹³

Soldaterne levede i en forfærdelig stank fra ligene, hvilket også mindede dem om døden. Alt forrådnede og selv det vand de drak, smagte råddent. Soldaterne fik næsten ingen søvn, og mange soldater beskriver det som om, at kulden krøb ind under huden på dem. Livet i skyttegravene var altså ikke ideelt, og soldaterne levede under hårde forhold.¹⁴

Thomas Dinesen: "No Man's Land"¹⁵

Den første kilde vi har valgt at analysere er førstehåndskilden "No Man's Land" af Thomas Dinesen. Vi vil vurdere, at det er en troværdig kilde, da han selv var til stede under krigen.

¹⁰ Thomassen, Birgitte: 1. verdenskrig, Frydenlund, 1. udgave, 2013, side 157

¹¹ Tyske soldater om forplejningen, side 1

¹² Tyske soldater om forplejningen, side 1

¹³ Thomassen, Birgitte: 1. verdenskrig, Frydenlund, 1. udgave, 2013, side 158

¹⁴ Thomassen, Birgitte: 1. verdenskrig, Frydenlund, 1. udgave, 2013, side 160

¹⁵ 1. verdenskrig – Kilde 2, Thomas Dinesen: "No Man's Land", side 150-152

Thomas Dinesen var forfatter, godsejer og officer. Han beskriver sine oplevelser som soldat under første verdenskrig igennem sine breve og dagbøger. Thomas Dinesen valgte selv at deltage i krigen på canadisk side.¹⁶ Han var meget realistisk i hans fortællinger og nærmest besat af tanken af at stå ved fronten og kæmpe.

Teksten er skrevet i jeg-fortæller som er Thomas Dinesen, og dette uddrag fra hans dagbog foregår midt under krigen i skyttegraven. Han beskriver hans tanker og følelser omkring det at være i krig og livet.

I teksten er det tydeligt at se, at Thomas Dinesen er begejstret for at gå i krig. På side 150 sammenligner han fx krig med sport: *"Jeg tror egentlig, at for den gennemsnitlige canadiske soldat er de følelser, han har for den tapre tyske modstander, ikke væsensforskellige fra den blanding af irritation og beundring, han føler over for en sportsmodstander, der gentagen gange har banket hans klub."* Dette er en forbavsende sammenligning, da vi føler, at sport er noget man har det sjovt med, og det var nok ikke alle canadiske soldater, som fandt krigen sjov. Han ser altså mere krigen som en konkurrence, og tænker på tyskerne som en værdig modstander.

Thomas Dinesen fokuserer også rigtig meget på fjenden i hans bog. Han giver også tyskerne et øgenavn som er "Fritsie boy", og det gør de i en sang de synger: *"Keep your head down Fritsie boy! – If you want to see your Vater in your Vaterland, keep your head down, Fritsie boy!"* Denne sang ses også på side 150, og lyder nærmest som en hån. Dinesen fortæller, at det ikke er svært at skyde på tyskerne, og at de fleste faktisk dør på grund af granat- eller maskingeværild. Dette står på side 150 i bunden, og det understøtter også hvad vi skrev i vores redegørelse, nemlig, at der var en helt ny revolution af våben. Selvom Dinesen forklarer, at ikke mange soldater personligt slog tyskere ihjel, skete det alligevel for nogle: *"Jeg skød en eller måske flere tyskere den nat i Lens næsten med et chok står det, bagefter, pludselig klart for én, at så let er det altså at slå en mand ihjel, så lidt indtryk gør det på en af blive drabsmand, "morder!"*" Dinesen fortæller altså øverst på side 151, at han også selv blev chokeret over hvor let det var at dræbe, og da han godt ville i krig og synes det var spændende, er det svært at forestille sig, hvor forfærdeligt de andre soldater må have haft det efter deres første drab. Han bruger også ordet "morder", hvilket er et meget voldsomt ord. Dette er et godt eksempel på, at han som sagt er meget direkte i hans sprog.

¹⁶ Thomassen, Birgitte: 1. verdenskrig, Frydenlund, 1. udgave, 2013, side 150

Senere i teksten længere nede på side 151 fortæller han dog, hvordan *"éns menneskekærlighed og ærefrygt for menneskeliv kan fejes til side,"* og at han nærmest bliver glad over at have dræbt en person. Han sammenligner følelsen efter kamp og drab med den følelse en ung mand tænker på sit første lykkelige kærlighedsforhold nederst på side 151. Dette er en meget mærkelig sammenligning, men giver et klart indtryk af, at soldater hurtigt vænnede sig til krig og død, hvilket Dinesen i hvert fald gjorde. Dog synes vi ikke, at det er en realistisk sammenligning.

Udover hans meget direkte holdninger til krig, udtrykker han sig også om hans religion. De fleste soldater på canadisk side er kristne, og som der står i hans dagbog på side 151, har de: *"aldrig tænkt på at betvivle autoritetsmoralen – for dem er det femte bud en guddommelig befaling, om end det i høj grad forandrer betydning, når det er deres land, der er i krig."* Vi tænker, at årsagen til, at så mange går op i religionen under krigen, er fordi de har brug for at have håb og tro på noget i den svære tid. Måske har de behov for at tænke på, at der er noget godt efter døden, og at de kæmper for noget godt, og ikke bare dræber uden betydning.

Thomas Dinesen har også en klar holdning til hvorfor han har valgt at gå i krig. Han er nemlig ikke gået i krig for idealernes skyld, men fordi han elsker *"oplevelsen, faren og dåden,"* som han selv skriver på side 152. Det er ikke mange som tænker på samme måde som ham, hvilket også gør ham til en interessant person. Han slutter også af med et citat helt til sidst på side 152, som kan få mange til at genoverveje betydningen af livet og krig: *"Livet selv er livets eneste mening og mål, og bringer krigen end et overmål af drab og død, så kan dog kamp og krig som intet andet puste livet i hvidglødende flamme, skabe kærlighed og had, begejstring, udholdenhed og mod, lidelse og sorg. Vi der har været med i denne tid, har virkelig prøvet at leve."* Han bruger rigtig mange modsætninger i dette citat, og hans syn på krigen er faktisk, at det nærmest er en god ting.

Uddrag fra Harald Nielsens: "Sønderjyske Soldaterbreve."¹⁷

Den anden kilde vi har valgt at analysere, er også en førstehåndskilde, nemlig et soldaterbrev, som er skrevet af den sønderjyske soldat C.J. Derfor er den også meget troværdig.

¹⁷1. verdenskrig – Kilde 3, Harald Nielsen: "Sønderjyske Soldaterbreve", side 152-154

C.J., som har skrevet soldaterbrevet, kom fra Sønderjylland. De unge mænd fra Sønderjylland blev indkaldt til krigstjeneste som tyske soldater, fordi de tilhørte Det tyske Kejserrige. Dette brev er et uddrag fra Harald Nielsens bog: "Sønderjyske Soldaterbreve." Alle soldaterbrevene var underlagt censur, så derfor kunne de nok ikke altid skrive helt præcist hvad de mente.¹⁸ Brevet er i jeg-fortæller, og igennem brevet beskriver han livet som soldat, og hvad de laver de forskellige dage. Han beskriver krigen som en hård og negativ ting, og han er derfor ikke begejstret for at være soldat.

Allerede i starten af brevet fortæller han, at han har haft svære dage med hårde kampe. Dette viser, at han fra start af ser negativt på krigen. De starter ikke ved fronten, men på grund af et stormangreb ender de med at gå til skyttegravene. Han beskriver hvor lettet de soldater de afløste var, på side 152: *"så gik vi i skyttegravene, og sjælden har jeg set lykkeligere mennesker end dem, vi løste af,"* hvilket er forståeligt, da de nok har haft mange hårde dage ved fronten.

En af dagene hvor han er ved fronten fortæller han, at han har mistet mange af sine venner i hård kamp. Han beskriver hvordan granaterne rev *"mand efter mand bort, så vore rækker blev tyndere og tyndere,"* på starten af side 153.

Kampen måtte dog blive ved, og han fortæller hvordan de igen måtte gå mod modstandernes dræbende gevær- og maskingeværild på side 153. Han skød en soldat for at redde sig selv, og det er han tydeligvis meget påvirket af: *"Dette optrin husker jeg stadig; men det kunne ikke være anderledes,"* skriver han på midten af side 153, så det er tydeligt, at han i hvert fald har dårlig samvittighed.

Sønderjyden tror også på Gud, da han flere gange i teksten takker Gud for at være i live, første gang på side 153, og anden gang på side 154, og der var nok mange soldater, der havde brug for at tro på Gud.

Forholdene ved fronten er sønderjyden bedre til at beskrive end Dinesen. Han fortæller om hvordan de nærmest hele tiden skulle grave nye skyttegrave, og hvor mange gange de skulle rykke sig fra sted til sted. De havde ikke fået noget at spise i 4 døgn, og søvn havde de ikke fået i 6 nætter står

¹⁸ Thomassen, Birgitte: 1. verdenskrig, Frydenlund, 1. udgave, 2013, side 152

der på side 154, hvor C.J. siger: *"Hvorledes mennesket kan holde det ud, forstår jeg selv ikke; men man lærer, at man kan uhyre meget, når man skal."* Det er også helt vildt svært at forestille sig, hvordan man skal kunne leve uden søvn, og det har også været en af soldaternes største udfordringer.

Officeren hører vi også lidt om i dette brev, for han blev nemlig ramt af en granat. Man er ikke i tvivl om, at han har betydet noget for soldaterne fordi C.J. og en af hans kammerater tager ud for at finde ham skriver han nederst på side 153: *"klokken 2 om natten fandt vi ham liggende mellem døde og sårede næsten helt tildækket med jord... Det meste af natten gik hen, inden vi fik ham ført til lazarettet; da viste det sig, at han havde 11 sår; men han kom dog til bevidsthed igen og takkede os og bad os skrive til han kone."* Han har altså nok været ligesom en af deres kammerater siden, at de prøvede at redde ham, selvom det har været farligt.

Soldaterne vidste godt, at døden måske var lige om hjørnet, og dette bekræfter citatet på side 154 også: *"Den 24. går vi i skyttegraven i vor gamle stilling; der er det knap så farligt, skønt den dræbende kugle jo lige så godt kunne ramme os der,"* hvor end de er, eller hvor lidt farligt det måske er, har soldaterne altid en tanke om, at de kunne dø. Sønderjyden har i hvert fald været igennem en masse grufulde ting, men mange af tingene beskriver han også mindre livligt end de nok egentlig var. Om dette var for at skåne hans søster, eller fordi hans brev var underlagt censur, ved vi ikke, men han er i hvert fald end smule mere passiv, end man skulle tro en soldat der havde oplevet det samme som ham ville være, fx skriver han til sidst på side 152: *"Min officer blev klokken 10 ramt af en granat: den samme ramte Petersen fra Ballum, han død to timer efter; min ven fik en rift, men det kunne klares med et hæfteplaster."* Hans officer er ramt og hans ven er lige død af en granat, og han skriver det som om det bare var en lille ligegyldig oplysning. Man kunne forestille sig, at det må være forfærdeligt at se venner og kammerater dø i kamp på hver side af en, mens man selv prøver at undgå døden, men han er hurtigt videre i sin historie. Vi tror, at sønderjyden har syntes det har været en værre oplevelse end han beskriver, men at han er blevet nødt til at undertrykke hans følelser på grund af censur.

Hvordan ser soldaterne hver især på krigen?

Thomas Dinesen og sønderjyden C.J. ser vidt forskelligt på krigen. I Thomas Dinesens soldaterbreve og dagbøger fokuser han meget på følelser og tanker omkring krigen,¹⁹ hvorimod C.J. lægger meget vægt på at fortælle hvordan forholdene er i krigen.²⁰ Det er tydeligt at se, at de har et meget forskelligt blik på krigen. C.J. blev blandt andet indkaldt til krigstjeneste og Dinesen valgte selv at gå i krig. Man kan sige, at de er klare modsætninger på stort set alle områder. Dinesen er f.eks. ikke religiøs og har gjort sig fri for kirken ti år inden krigen startede.²¹ C.J. tror på Gud, og tror på, at Gud er grunden til, at han stadig er i live. En anden modsætning er, at de ikke kæmper for de samme lande. C.J. kæmper nemlig som tysk soldat og Dinesen kæmper som canadisk soldat, så de er altså modstandere. En sjov modsætning der fremkommer i teksterne, er også det her med våben. Dinesen forklarer, at de fleste tyskere dør på grund af deres granat- og maskingeværild, så der fortæller han jo om de våben han bruger mod dem. I Sønderjydens brev fortæller han så om præcis det samme, men hvordan det er på den anden side. Altså det er ham og hans kammerater der skal gå mod granat- og maskingeværild, så vi får altså samme hændelse fra totalt modsatte synspunkter.

Derudover er der også stor forskel på deres brug af sproget. C.J. er nemlig tvunget til at holde sig tilbage, da der som tidligere nævnt er censur på hans breve, så derfor har han ikke haft muligheden for at udtrykke sin følelser som de er. Vi får den opfattelse af C.J. nærmest forholder sig helt roligt til krigen, selvom han virker utilpas med situationen.

Dinesen er ikke underlagt censur, så derfor kan han udtrykke sig mere ligefrem. Han har blandt andet mange holdninger, som ville forekomme upopulært blandt nogen f.eks. hans stærke holdninger til religion. Derudover kommer han også med meget stødende sammenligninger af krigen. Han sammenligner nemlig krigen med jagt, sport og kærlighedsforhold på side 151.

En anden speciel ting som Dinesen giver udtryk for er, at han nærmest nyder krigen. Dinesen beskriver det f.eks. med tillægsordene: varm tilfredshed og stor oplevelse. På side 152 forklarer han også, at det er vigtigere for ham at komme ud og mærke at han lever, frem for at tilbringe sin tid i *"den lille, farveløse tilværelse hjemme i København..."* så han har altså ikke haft meget værdi i livet derhjemme, og har nok haft brug for at komme væk. C.J. har dog en anden tilgang til krigen. Han

¹⁹1. verdenskrig – Kilde 2, Thomas Dinesen: "No Man's Land", side 150-152

²⁰1. verdenskrig – Kilde 3, Harald Nielsen: "Sønderjyske Soldaterbreve", side 152-154

skriver til sin søster, at hun ikke engang vil kunne forstå hvor slemt det har været, og beskriver også på side 154 hvor ødelagt de var: *"Jeg må nu også sige, at vi var totalt ødelagte, jeg kunne ikke engang skrive den første dag."*

Så Dinesens syn på krigen er altså, at det er en oplevelse for livet, og at det er meget positivt for ham. Han finder krigen fascinerende og nyder den. Sønderjyden derimod opfatter krigen som en pligt, og som noget han er tvunget til. Han nyder det ikke og forklarer hvor hård krigen er mod ham og hans kammerater. De har altså et helt forskelligt syn på det at være soldat, og derfor giver det en bred forståelse af, hvordan soldaterne kunne have haft det under 1. verdenskrig, fordi det er to så forskellige kilder.

Hvilke konsekvenser har krigen haft for soldaterne?

Krigen havde mange konsekvenser for den enkelte soldat. En konsekvens, som gik meget igen hos den enkelte soldat var granatchok. Granatchok er en psykisk lidelse som vi i dag kender som posttraumatisk stress (PTSD).²² Granatchok var ofte en eftervirkning af de forfærdelige og psykiske hårde oplevelser under krigen. Et eksempel på en situation som kunne udløse granatchok, er en af C. J.'s beskrivelser af krigen fra hans soldaterbrev: *"Ved daggry begyndte kampen, og klokken 9 tog de fjendtlige kanoner fat med en sådan voldsomhed, så hele jorden under os rystede. Vi gik fremad; granat efter granat eksploderede i vore rækker og rev snart den ene, snart den anden med sig."*²³

Man så ned på dem, som havde fået konstateret granatchok, og de fleste blev dømt som kujoner. Symptomer på granatchok var ukontrollerbart rysten, ikke at kunne holde sig på benene, ikke at kunne holde våben, ikke at kunne spise eller at have voldsom angst for ting,²⁴ som havde med krigen at gøre.

I krigens første år handlede det mest bare om at få soldaterne frem til fronten igen efter de var blevet sendt hjem. Derudover var der rigtig stor forskel på, hvordan landene og psykologer håndterede problemet omkring granatchok, da der var rigtig mange, som så ned på det og slet ikke troede på det. Det sås ikke som et alvorligt problem, men hvordan så de forskellige lande på det?

²² Faktalink.dk, 1. verdenskrig

²³ 1. verdenskrig – Kilde 3, Harald Nielsen: "Sønderjyske Soldaterbreve", side 152-154

²⁴ denstorekrig1914-1918.dk, GRANATCHOK

Der var var lidt forskel på hvordan man opfattede den psykiske sygdom. England og Tyskland troede, at det var trykbølger fra eksplosioner og granater, som have beskadiget hjernen. Frankrig og Italien så derimod på problemet som, at man var militærnægter og derfor fandt mange retssager sted. Fælles for næsten alle lande var meningen om, at det var noget hysteri. Derudover mente lægerne i Frankrig og Italien at hysteri var en kvindesygdom som kom fra livmoderen. I de fleste lande var der psykologer og læger der undersøgte granatchok, men i Tyskland var man stort set ligeglad. Man fokuserede på de fysiske skader, og troede på, at et psykisk traume kun kunne være følge af et fysisk trauma på egen krop.

Så landene havde altså forskellige holdninger til hvad, der udløste granatchok, hvordan de håndterede det og nogle så det slet ikke som et problem. En ting fælles for dem var til gengæld måden af behandle det på: nemlig med elektrochok. Hvis en soldat viste tegnene på granatchok, troede mange forskere på, at man kunne løse problemet ved at give dem stød. I Østrig-Ungarn var det særligt voldsomt: man elektrificerede soldaten, og hvis det ingen virkning havde, øgede man bare spændingen. De elektriske stød fik ofte rystelserne til at stoppe, men sjældent blev soldaterne raske. De blev næsten aldrig sendt tilbage til fronten, men blev i stedet sendt til arbejdstjeneste på hjemmefronten.²⁵

Soldater med granatchok blev altså set ned på, og mange opfattede dem som folk med mangel på karakter og mod. De blev behandlet med brutale metoder, som faktisk også senere blev betragtet med skepsis og afsky.²⁶ Der er altså ingen, der havde set denne psykisk sygdom før, og derfor giver det også god mening, at landene har haft forskellige teorier om hvad det var og hvad der forårsaget det.

Konklusion

1. verdenskrig var altså en udmattelseskrig mellem stormagterne, som hurtigt blev til en skyttegravskrig. Det blev hovedsageligt en skyttegravskrig på grund af Schlieffen-planen, som ikke gik som forventet, og der kom også en ny revolution af våben. Derfor gravede soldaterne sig ned i

²⁵ denstorekrig1914-1918.dk, GRANATCHOK

²⁶ denstorekrig1914-1918.dk, GRANATCHOK nederst

skyttegrave, hvor forholdene var kritiske. Soldaterne havde mange hårde arbejdsopgaver, og flere bakterier og dyr gjorde dem syge.

Ud fra vores undersøgelse af de to soldaterbreve kan vi konkludere, at der har været forskellige synspunkter på, hvordan det er at være soldat under 1. verdenskrig. Thomas Dinesen var frivillig soldat, og var meget begejstret ved tanken om at være soldat. Han så det som en god oplevelse for livet og var fascineret af krigen. Sønderjyden C.J. tænkte i andre baner end Dinesen. Han gjorde blot sin pligt som soldat, og forklarede i sit brev de forfærdelige hændelser, de havde været udsat for gennem deres soldatertid. Krigen var hård mod ham og hans kammerater, og han gik derudover rundt med en frygt for at dø. Dinesen, som han selv skriver så mest krig som en sport, hvor C.J. så krig som en ærgerlig og ufrivillig tjeneste.

Udover vores analyse-del fandt vi også frem til, at mange soldater led af granatchok, som en efterfølger af krigen. Landene havde bestemte holdninger til denne psykiske lidelse, og det var en sygdom man aldrig havde set før, og man var derfor også i tvivl om, hvordan man skulle håndtere den. Man blev set som kujon under krigen, og blev behandlet brutalt med blandt andet stød, hvis man fik granatchok.

Kommenteret litteraturliste:

<https://natmus.dk/historisk-viden/temaer/militaerhistorie/danmarks-krige/foerste-verdenskrig/>

- Denne kilde brugte vi til grundlæggende viden om første verdenskrig.

Tyske soldater om forplejningen:

http://www.1sted.dk/1verdenskrig/dokumentar/forplejning_soldater.aspx

- Brugt til viden om forplejningen af soldater i skyttegrave
- ”No Man’s Land” af Thomas Dinesen, Kilde 2 og 3 (Dinesen og Sønderjyden) som pdf på Lectio:

[https://www.lectio.dk/lectio/30/lc/52798091871/res/52798091873/Kilde 2 og 3 %28Dinesen og Sønderjyden%29.pdf](https://www.lectio.dk/lectio/30/lc/52798091871/res/52798091873/Kilde%20og%203%20%Dinesen%20og%20S%C3%B8nderjyden%29.pdf)

- Anvendt til analyse

Anmeldelse af ”No Man’s Land”

<https://litteratursiden.dk/anmeldelser/no-mans-land-af-thomas-dinesen>

- Brugt til information om Thomas Dinesen

”Sønderjyske Soldaterbreve” af Harald Nielsen, Kilde 2 og 3 (Dinesen og Sønderjyden) som pdf på Lectio:

[https://www.lectio.dk/lectio/30/lc/52798091871/res/52798091873/Kilde 2 og 3 %28Dinesen og Sønderjyden%29.pdf](https://www.lectio.dk/lectio/30/lc/52798091871/res/52798091873/Kilde%20og%203%20%Dinesen%20og%20S%C3%B8nderjyden%29.pdf)

- Anvendt til analyse

Thomassen, Birgitte: 1. verdenskrig, Frydenlund, 1. udgave, 2013, side 150-163, som pdf på Lectio:

[https://www.lectio.dk/lectio/30/lc/52796919073/res/52796919074/1. verdenskrig Birgitte Thomassen, side 150-176.pdf](https://www.lectio.dk/lectio/30/lc/52796919073/res/52796919074/1.%20verdenskrig%20Birgitte%20Thomassen,%20side%20150-176.pdf)

- Brugt til informationssøgning omkring 1. verdenskrig og livet ved fronten

Bryld, C-J: Verden efter 1914, Systime, 3. udgave, 2014, side 31-44, som pdf på Lectio:

[Verden efter 1914 - s. 31-38](#)

[Verden efter 1914 - s. 39-44](#)

- Brugt til viden om 1. verdenskrig

<https://da.wikipedia.org/wiki/Skyttegrav>

- Brugt som forsidebillede

<https://denstorekrig1914-1918.dk/leksikon/granatchok/>

- Brugt til viden om granatchok

<https://faktalink.dk/1-verdenskrig>

- Brugt til grundlæggende viden om granatchok